

V čem školy často chybují při šetření šikany – další zkušenosti z cest s ČŠI

JARMILA KUBÁŇKOVÁ

V minulém čísle ŠPP jsme se zabývali některými omyly, které se objevují ve školách při šetření šikany. V dnešním článku se podíváme na další z nich, a to sice na hodnocení a sankcionování chování žáků, resp. na provázání udělovaných sankcí se školním řádem.

4. „ale mimo školu nás jeho chování nezajímá“; „svého žáka si budeme trestat i za poklesky mimo školu“

Dejme tomu, že i přes počáteční rozpačité šetření se povedlo odhalit, že v jedné ze tříd dochází k opakovanému dlouhodobému ubližování určité skupiny žáků jejich spolužáky, který se tomuto chování neumí adekvátně bránit. A je prokázáno, že mnoho incidentů se odehrává mimo školu, zatímco ve škole se neděje „nic moc“. V takovém případě méně zkušené a vzdělané školy reagují jedním z výše uvedených způsobů (tj. nastupuje buď neochota se zabývat činy mimo školu, nebo naopak sankce např. za podvečerní bitku na veřejném hřišti).

Ani jedna z uvedených reakcí není adekvátní – nelze předpokládat, že lidé se umějí dokonale ovládat a chovat se ve škole „dobře“ a mimo školu „špatně“, stejně jako si škola nemůže uzurpovat rodičovskou odpovědnost. **Zkušené a dobře reagující školy v takových případech obvykle zvyšují dohled nad žáky ve škole**, pozorují je a mluví s nimi, protože je takřka nemožné, aby ve třídě žáci fungovali mezi sebou s respektem a veškeré ubližování se dělo mimo pozemek školy. **Snaží se tedy zjistit provázanost chování uvnitř i vně školy**. A obvykle se jim daří odhalit podobné chování i ve škole – a s tím už mohou a mají pracovat¹.

A mimořádně dobře fungující školy v případě názaku domlované bitky mezi svými žáky předávají oznámení městské policii, která má své možnosti, jak preventivně zakročit. Škola tím vysílá svým žákům jasný vzkaz – násilí je nepřijatelné, ve škole si s tím poradíme sami, mimo školu si s tím poradí policie a OSPOD.

5. „komu prokážeme šikanu, obdrží nejvyšší možnou sankci před nastoupenou třídou“

Zejména školy, kde se nad slovem šikana vznáší opar čehosi démonického, mají někdy tendenci trestat její aktéry velmi přísně. Udělení trestu považují za příležitost pro varování ostatním žákům a též za možnost, jak aktérům šikany oplatit pocity ponížení, kterým čelil jejich šikanovaný spolužák.

Ani jeden z předpokladů není následováníhodný. Školy, které úspěšně šetří podezření na šikanu několikrát do roka², vědí, že jejich **jedinou oporou je školní řád (sankční řád)**. A zejména chtějí-li případ uzavřít (nikoliv ho pouze posunout do občanskoprávního sporu s rodiči označených agresorů), **je nutno ho dodržovat. Jinak se vystavují rizikům oprávněných stížností / žalob, které budou odvádět jejich energii mimo školu – nikoliv do třídy, kde je naléhavě třeba**.

Veřejné vyhlašování trestů pro žáky, kteří ubližovali, je vysoce rizikovou akcí. Došlo by tím k narušení soukromí žáka (vč. GDPR) a jeho rodiče by se svou stížností v tomto bodě pravděpodobně uspěli. Třídě je daleko lepší říct, že byly uděleny sankce v souladu se školním řádem, a zbytek nechat na žácích – pravděpodobně si to mezi sebou řeknou.

Jiným rizikem je to, že se škole situace tzv. vymkne z rukou. Např. žák usvědčený ze šikany tuto chvíli využije pro další vyjádření agrese a začne kynout „davu“ svých spolužáků se vztyčenými prostředníčky na obou rukou. Nebo otevřeně vyhrožovat škole / vám osobně / spolužákům. Podle mého soudu to za toto riziko nestojí. Daleko **bezpečnější je uložit sankci** žákovi ve výchovné komisi (nebo **při** jakémkoliv

¹ A pokud se to opakovaně nedaří, je dobré ani tak nerezignovat a přizvat si na pomoc SVP – možná se jedná o pokročilé stádium šikany a je potřeba povolat posily zvenčí.

² Budme si vědomi, že šikanu nelze vymýt, lze jen stále preventivně působit a „navracet“ třídní kolektivy z trajektorie třídy vyvíjející se směrem k šikaně na trajektorii třídy směřující k bezpečnému prostředí.

PREVENCE

jiném **setkání ve formátu žák, jeho zákonní zástupci a zástupci školy**). V takovém formátu je šance, že akt nebude zneužit pro další agresi, o něco vyšší (a pokud přijde další agrese, tak aspoň nebude mít tolik svědků).

Ve výčtu situací, kdy školy při šetření šikany mohou chybovat, by se dalo samozřejmě pokračovat i dále, nicméně s těmito omyly se ve školách setkávám nejčastěji. A moc nám všem přeji, aby se ze škol začaly vytrácet.

Mgr. Jarmila Kubáňková, Ph.D., metodička služeb 116 000 a 116 123, statutární zástupkyně
Cesta z krize, z. ú.

